

پیشینه تهیه طرح‌های شهری

ایران یکی از کشورهای با سابقه و پیشینه بسیار زیاد در شهرسازی در میان کشورهای جهان محسوب می‌شود. با نگاهی اجمالی به سیر تحول شهرنشینی و تاریخ شهرهای ایران، می‌توان ۸ دوره از شهرسازی را از هم متمایز نمود که عبارتند از:

۱. شهرسازی در دوره مده
۲. شهرسازی در دوره هخامنشیان
۳. شهرسازی در دوره اشکانیان
۴. شهرسازی در دوره ساسانیان
۵. شهرسازی در ادوار اسلامی
۶. شهرسازی در دوران معاصر قبل از انقلاب اسلامی
۷. شهرسازی در دوران معاصر بعد از انقلاب اسلامی

اما به‌رغم آنکه پیشینه شهرسازی در ایران که به گذشته‌های بسیار دور باز می‌گردد، تهیه طرح‌های شهری در کشورمان سابقه‌ای چندان طولانی ندارد و ریشه‌های تاریخی آن به دوران معاصر قبل از انقلاب اسلامی باز می‌گردد. براین اساس تمایل به نمایشی از "پیشرفت" و "نوگرایی" که با نفوذ و گسترش مدرنیته از زمان قاجار در ایران شروع شد از دوران پهلوی به بعد در سازوکار و بافت شهر تجلی می‌یابد بدون آنکه جامعه ایرانی به مبانی نظری و فلسفی که در ورای آن نهفته، معتقد و یا حتی از آن آگاه باشد، زیرا در ایران هیچگاه سخن از انسان‌گرایی به مفهومی که در اروپای پس از رنسانس متداول بود، مطرح نبوده است. مدرنیته دوران پهلوی در معماری ساختمان‌های دولتی با ظاهر ملی‌گرایی، ترکیبی از بناهایی مدرن با معماری دوره‌های پیش از اسلام را تبلیغ می‌کند و در شهرسازی با تکیه بر غرب‌گرایی به ماشین‌ارزش مطلق می‌دهد. از اولین طرح شهری تحت عنوان نقشه خیابان‌ها (۱۳۰۹) تا شروع طرح‌های جامع شهری (۱۳۴۴)، احداث و تعریض خیابان‌ها تنها موضوع قابل توجه در شهرسازی بوده که این روند کم و بیش امروز نیز ادامه دارد. به‌طور کلی "با آغاز قرن معاصر، به دنبال تحولات اجتماعی، اقتصادی و سیاسی، شهرسازی نوین در ایران آغاز گردید و با انجام اقدامات گوناگون و تأثیرگذار همراه با تصویب قوانین متعدد، شروع شد.

سیر تحول اقدامات معاصر تأثیرگذار در نظام شهرسازی ایران	
شاخص‌ترین اقدامات تأثیرگذار	دوره زمانی
<ul style="list-style-type: none"> - احداث میداين و خيابان‌ها در تهران و ديگر شهرها توسط كارشناسان خارجي - ساخت ساختمان‌های اداری در اطراف پارک شهر و ارگ قدیم - تهیه برنامه‌های جامع برای شهرهای اصفهان، سنجند، بیجار و ارومیه به زبان انگلیسی توسط کارشناسان آمریکایی و در چارچوب اصل ترومن - تهیه طرح‌های هادی توسط سپاه صلح - برنامه‌ریزی با تلفیق پروژه‌ها - برنامه‌های رایج کنونی از آغاز برنامه سوم شروع شده‌اند. در سال‌های اول برنامه سوم عمرانی کشور قرارداد تهیه طرح جامع چند شهر با تعدادی از مشاوران منعقد شد. - تأسیس وزارت آبادانی و مسکن، و شورای عالی شهرسازی جهت نظارت بر کار تهیه برنامه جامع شهرها. - تهیه طرح جامع برای شهر تهران توسط کارشناسان ایرانی و خارجی. - اتمام و تصویب مطالعات طرح‌های جامع مربوط به ۲۰ شهری که بعضی از آن‌ها از برنامه سوم آغاز شده بودند. - شروع بحث مربوط به خودیاری و مشارکت مردمی - پیدایش مکانیزم‌های "از پایین به بالا" و ایجاد دفاتر عمران محلی - آغاز مطالعات و بررسی طرح‌های جامع شهرهایی که در سرشماری سال ۱۳۴۵ بالاتر از ۲۵۰۰۰ نفر جمعیت داشتند. - همراه شدن برنامه‌های جامع با طراحی کالبدی و توسعه اقتصادی اجتماعی. 	۱۳۵۷-۱۳۲۷
<ul style="list-style-type: none"> - مطرح شدن بحث حوزه نفوذ در برنامه‌ریزی شهری - بازسازی مناطق آسیب دیده - شروع تهیه برنامه‌های آماده‌سازی زمین - شروع برنامه‌های مربوط به شهرهای جدید - شروع بحث درباره استفاده از ابزارهای منطقه‌ای در برنامه‌های شهری - تصویب سند توانمندسازی سکونتگاه‌های غیررسمی - طرح‌های ساختاری و راهبردی - ابلاغ سیاست‌های کلی شهرسازی - ساخت مسکن مهر در شهرها - تدقیق تعاریف و مفاهیم کاربری‌های شهری و تعیین سرانه آن‌ها - طرح مناطق نمونه گردشگری - طرح‌های هادی روستایی و منظومه‌های روستایی - دستورالعمل نحوه تهیه سند پهنه‌بندی حریم - سند ملی راهبردی بهسازی، نوسازی و توانمندسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری - تبیین سیاست‌های بازآفرینی شهری ارتقای قابلیت زیست‌پذیری و کیفیت زندگی شهری - دستورالعمل الزامات و ملاحظات دفاعی و پدافند غیرعامل - ضوابط عام استقرار ساختمان‌های بلند در شهرهای ایران اصول و احکام کلی - تبیین جایگاه قانونی و سازوکار استقرار نظام مدیریت یکپارچه مجموعه شهری - لزوم تهیه سند ملی تاب‌آوری شهری در برابر بیماری‌های اپیدمیک 	۱۳۹۸-۱۳۵۷

